

Observacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua al voltant de la proposició de llei per la qual es regula la llibertat educativa (Acord del Ple núm. 16/2024, de 26 d'abril).

L'escola és un element fonamental per a assegurar la pervivència, l'enfortiment i l'ús normal de qualsevol llengua. Conscient d'esta realitat, l'Acadèmia Valenciana de la Llengua ha orientat els seus esforços a afavorir una presència efectiva del valencià en l'àmbit educatiu. Com a institució encarregada de vetlar per l'ús normal del valencià, ha mamprés algunes iniciatives adreçades a l'escola i, quan ha calgut, s'ha pronunciat a través de declaracions institucionals i informes, especialment arran de la tramitació de projectes normatius que regulen l'ús de la llengua en l'educació. Sempre ho ha fet amb l'ànim de col·laborar amb les autoritats encarregades d'assumir les responsabilitats en matèria educativa.

Les Corts Valencianes estan tramitant actualment una proposició de llei per la qual es regula la llibertat educativa, presentada conjuntament pels grups parlamentaris Popular i Vox: un text que incidix directament sobre el coneixement i ús del valencià a l'escola. La forma escollida per a tramitar esta norma –proposició de llei– evita l'informe de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua. Això suposa una diferència respecte a la tramitació de molts dels projectes normatius anteriors que regulaven el valencià en l'educació i en altres àmbits, tant en l'etapa de Govern Popular com en la del Govern de coalició PSPV-Compromís. En aquelles ocasions, l'Acadèmia va tindre oportunitat de poder pronunciar-se a través dels informes pertinents. En este cas, la tramitació parlamentària es fa pel procediment d'urgència, fet que dificulta la possibilitat d'articular espais d'interlocució entre l'AVL i el Govern, a diferència, per exemple, dels que van fer possible l'aprovació del decret pel qual es regulava el plurilingüisme en l'ensenyança no universitària durant l'etapa de la consellera María José Català.

Davant d'esta situació, l'Acadèmia Valenciana de la Llengua té l'obligació d'expressar el seu parer a través d'estes observacions, en exercici de les competències atribuïdes en l'article 7 de la Llei 7/1998, de 16 de setembre, de la Generalitat Valenciana, de Creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, tant pel que fa a determinar la normativa oficial del valencià com per les indicacions relatives a vetlar per l'ús normal del valencià.

OBSERVACIONS

Primera.- La proposició de llei omet tota referència a l'especial respecte i protecció que mereix el valencià. Ignora, per tant, el mandat que figura en la Constitució espanyola i la Llei Orgànica 1/2006, d'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana. En efecte, l'article 3.3 de la nostra carta magna reconeix que «la riquesa de les diferents modalitats lingüístiques d'Espanya és un patrimoni cultural que serà objecte d'especial respecte i protecció», precepte a partir del qual el Tribunal Constitucional ha deduït l'obligació de vehicular l'educació en les dos llengües oficials.

Alhora, l'article 6.5 de la norma institucional fonamental dels valencians proclama que «s'atorgarà especial protecció i respecte a la recuperació del valencià». Les mencions a la recuperació del valencià han figurat sempre en els diferents textos normatius que han tractat el règim de les llengües en l'educació en els anteriors governs valencians de qualsevol signe polític. Contràriament, en la present proposició de llei el concepte de «normalització lingüística» està absent. En canvi, l'exempció de cursar l'assignatura de valencià apareix mencionada fins en 17 ocasions. El text legal està més preocupat en facilitar l'exempció que en promoure la normalització lingüística.

Segona.- La recuperació del valencià és una obligació legal que implica necessàriament realitzar accions positives en favor seu. Tractar de manera idèntica a qui és diferent és tan discriminatori com tractar de manera diferent a qui es troba en una posició idèntica. És evident que el valencià i el castellà, a hores d'ara, no es troben en una situació idèntica: mentre que l'ús normal del castellà està plenament garantit, en el cas de la llengua pròpia de la Comunitat Valenciana són necessàries mesures actives per a incentivar-ne la promoció. La proposició de llei, tanmateix, no és que es limite a equiparar les dos llengües, sinó que va en la direcció contrària a la normalització de la llengua pròpia de la Comunitat Valenciana: en lloc de promoure el valencià, afavorix el castellà. Això és especialment significatiu en el cas de les comarques castellanoparlants, en les quals els alumnes es veuen impeditos d'accedir a un coneixement suficient del valencià.

Tercera.- El règim que instaura la proposició de llei tracta els alumnes de la Comunitat Valenciana de manera diferent en funció del municipi on residixen. En les comarques castellanoparlants el valencià es veu abocat a la marginalitat. La seua presència en les aules retrocedix respecte a la situació en què es trobava tant en el decret de plurilingüisme de l'anterior Govern del Partit Popular, com en

el de la llei de plurilingüisme del Govern de coalició PSPV-Compromís. Els alumnes de les zones castellanoparlants difícilment podran assolir un coneixement oral i escrit de les dos llengües cooficials en nivells d'igualtat, tal com estableix la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià, que garanteix el compliment de l'article 6.2 de l'Estatut Valencià. El precepte estatutari proclama, en referència als dos idiomes oficials, que «tots tenen dret a conèixer-los i a usar-los i a rebre l'ensenyament del, i en, idioma valencià». Quan acaben els seus estudis es trobaran en una situació d'inferioritat respecte als alumnes de les comarques valencianoparlants. El sistema d'educació públic no pot discriminar els xiquets i jòvens d'eixes comarques a l'hora d'adquirir un coneixement adequat del valencià, llengua pròpia oficial en tota la Comunitat Valenciana.

Quarta.- La proposició de llei, a diferència dels decrets i lleis anteriors, inclou en l'article 19 una menció específica a la necessitat de respectar la normativa lingüística valenciana. Tanmateix, l'article omet la paraula «oficial» i la menció a l'Acadèmia Valenciana de la Llengua com a «institució normativa de l'idioma valencià». Si el legislador considera convenient que figure en el text una referència a l'obligació de respectar la normativa lingüística, ha de quedar clar que es tracta de la normativa oficial que, d'acord amb l'article 6.8 de l'Estatut d'Autonomia, és l'establida per l'Acadèmia Valenciana de la Llengua.

Quinta.- El títol de la proposició de llei és equívoc. Parla de la regulació de la llibertat educativa, quan l'objecte de la llei (art.1) és regular la llibertat d'elecció de llengua i l'ús de les llengües cooficials en els centres docents. Una cosa és el dret a la llibertat educativa, i una altra, ben diferent, la llibertat d'elecció de llengua en l'educació.

La llibertat d'educació reconeguda en l'article 27 de la Constitució garanteix el dret de les persones a l'educació, la llibertat d'ensenyança, el dret a rebre la formació religiosa i moral d'acord amb les pròpies conviccions i la llibertat de creació de centres. Este article no cita el dret d'elecció de llengua d'ensenyança per part dels pares. Les referències als pares en l'article 27 de la Constitució figuren com un element més de la comunitat educativa, en la qual estan presents també el professorat i l'alumnat. En eixa línia s'inscriu la participació dels pares en els consells escolars, dins dels quals, fins ara, s'han tractat els assumptes referents a la llengua en l'educació.

Tant en el decret de plurilingüisme de l'any 2012 com en la llei de plurilingüisme del 2018, els projectes lingüístics dels centres els aprovava l'Administració després d'una participació activa dels consells escolars. Este procediment democràtic i participatiu de tota la comunitat escolar s'ha suprimit en la proposició

de llei. La planificació educativa, que és una obligació de l'Administració, se substitueix pel resultat incert de l'elecció de la llengua base que fan els pares en el procés de matrícula. Es minven, per tant, les atribucions dels consells escolars. Cal anotar que la Sentència del Tribunal Constitucional 337/1994, reiterada per la seua jurisprudència fins a hores d'ara, no reconeix cap dret als pares per a elegir la llengua d'ensenyança dels fills i avala que siga l'Administració competent qui regule el sistema de llengües vehiculars en l'ensenyança.

Sexta.- El text de la proposició de llei posa l'èmfasi en la llibertat d'elecció de llengua per part dels pares. Tanmateix, no es garanteix que sempre i en tot cas es faça efectiva eixa llibertat d'elecció. Només cal consultar l'apartat referent a la «Distribució d'unitats en funció del percentatge de famílies que hagen optat per cada llengua cooficial com a llengua base» (annex I de la proposició de llei) per a adonar-nos-en. En efecte, si partim de la hipòtesi d'un col·legi amb una sola unitat en la qual el 49,9% dels pares elegixen el valencià a l'hora de matricular-se en Educació Infantil, els alumnes només rebrien el 25% de l'ensenyança en valencià (inclosa l'assignatura de valencià). El mateix cas els passaria si hi haguera dos unitats i els pares que demanen valencià foren el 24,9%. I així successivament. La situació en la qual es queden estos pares és de total indefensió.

L'article 13 de la proposició de llei assenyala de manera vaga que «quan hi haja una demanda d'alumnat suficient per a constituir una unitat, els representants del qual hagen triat una determinada llengua cooficial, valencià o castellà, com a llengua base, i no hi haja oferta suficient de llocs escolars en esta en el procediment d'admissió d'alumnat, l'administració educativa adoptarà les mesures oportunes per a satisfer esta demanda». Però este apartat no garanteix que se satisfaga esta demanda: utilitza termes ambigus, conceptes jurídics indeterminats. No hi ha cap concreció, i, per tant, no hi ha cap deure ni cap obligació. És un element d'inseguretat per als pares, perquè, encara que «hi haja una demanda d'alumnat suficient per a constituir una unitat», no es garanteix que es cree.

Sèptima.- La proposició de llei, en compte de garantir la llibertat d'elecció de la llengua, provoca inseguretat lingüística entre els pares, perquè no podran saber *a priori* si en el centre que ells han triat es garantirà l'ensenyança en valencià, ja que no existix cap tipus de planificació lingüística i tot es deixa a l'atzar dels percentatges que s'assolisquen en el procés de matrícula. D'altra banda, podria donar-se la circumstància que en un mateix centre la llengua base podria ser

alterna –curs sí, curs no–, amb les dificultats organitzatives que provocaria en el centre escolar. També pot ser freqüent el cas que un alumne comence la seua escolarització en valencià, en Infantil i Primària, i es veja obligat a continuar en castellà els seus estudis d'ESO o de Batxillerat, o al revés, ja que en cada etapa educativa s'ha de tornar a expressar la preferència lingüística de les famílies. Totes estes incerteses poden desmotivar les famílies a escollir el valencià com a llengua base i, al remat, contribuïxen negativament a la percepció social del valor de la llengua pròpia.

Octava.- El tractament de les llengües cooficials és asimètric en funció del territori. En les comarques castellanoparlants s'imposa un percentatge màxim de presència del valencià del 10 o el 12%, o siga, només l'assignatura de valencià (de la qual, a més, es pot demanar l'exempció). Esta regulació va en contra del criteri jurisprudencial, que n'establix un mínim de 25%, exclosa l'assignatura de llengua. Això suposa que per als pares d'estes comarques que vullguen escollir més valencià per als seus fills no els és aplicable el dret a triar la llengua base, fet que contradiu la llibertat que preconitza la llei. Tanmateix, en les comarques de predomini lingüístic valencià, la proposició de llei estableix que el temps lectiu vehiculat en les dos llengües oficials no pot tindre una diferència entre estes superior al 20%. No s'entén per què no s'aplica este mateix precepte en el cas de les comarques castellanoparlants. Així mateix, en la zona valencianoparlant s'obliga a cursar l'àrea de Matemàtiques en la llengua base. Si la llengua base fora el valencià, semblaria més pertinent que es cursara en valencià l'àrea de Coneixement del Medi Social i Natural, molt més ajustada a la realitat sociolingüística i cultural, a la geografia i a la toponímia, que no les Matemàtiques que utilitzen principalment un llenguatge tècnic universal.

Novena.- La llengua estrangera té un tractament notablement millor que el valencià en les comarques castellanoparlants. Els alumnes d'estes zones podran rebre en anglés més del doble del temps lectiu que es dedica al valencià, a pesar de ser este últim la llengua pròpia i cooficial de la Comunitat Valenciana. Es permet que es vehiculen en anglés assignatures no lingüístiques, però no es pot fer el mateix en valencià. A més, en el conjunt de la Comunitat Valenciana l'anglés podrà comptar amb programes experimentals, mentre que els programes experimentals en valencià desapareixeran de manera immediata en el curs 2024-2025. També cal anotar que el professorat que vehicule les classes en llengua estrangera tindrà un reconeixement especial a l'efecte de concursos i preferència en l'elecció de torns i horaris. En canvi, el professorat que vehicule

en valencià no tindrà el mateix reconeixement, fet que evidencia una desigualtat inacceptable.

Desena.- La proposició de llei modifica el requisit de valencià tal com estava regulat en l'Orde 90/2013, de 6 de novembre, de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport, elaborada durant l'etapa del Govern del Partit Popular. En la proposta de restricció de la seua aplicació, sorprén, de manera especial, que se suprimisca el requisit en el cas dels inspectors d'educació, que són el cos encarregat de supervisar i garantir que les dos llengües oficials siguen vehiculars.

CONCLUSIÓ

En vista de tot el que s'ha exposat en les presents observacions, l'AVL expressa la seua gran preocupació per la situació d'inferioritat en què quedaria el valencià en el cas que s'aprovara esta proposició de llei, del contingut de la qual manifesta la seua discrepància. És per això que demanem un esforç als responsables polítics i a tots els actors de l'àmbit educatiu perquè es propicie un espai de reflexió i de diàleg, com també demanen altres institucions valencianes, que ajude a fer possible la plena normalització del valencià en l'escola.

L'AVL ofereix la seua col·laboració per a assolir este objectiu en benefici del valencià, la llengua pròpia de la Comunitat Valenciana, la nostra senya d'identitat més important i un dels fonaments del nostre autogovern.